

PO TAURAGNŲ DANGUM

Tauragnų krašto bendruomenės laikraštis

2018 spalio Nr.112

*aš kasdien rudeniop
kaip ir medis tampu vienišesnis kasdien
vis labiau ir labiau į save
panašesnis tampu su kiekvienu lapu
vis skaudžiau aš krentu vis baisiau
vis toliau nuo visų link žiemos
krentant lapams kalbu
vis skurdžiau ir skurdžiau
ligi kito pavasario žiedo*

Aidas Marčėnas

Kviečiame

Lapkričio 10 d. 13 val. Susitikimas su knygų vaikams autore Ilona Ežerinyte. Tauragnų vaikų ir jaunimo dramos studijos inscenizacija „Svajonė“ pagal I. Ežerinytės pasaką „Mažas raudonas taškelis“.

Spalio mėnesio jubiliejai Sveikiname!

50 metų sukaktį pažymi

Judita Grigienė iš Aukšttaglynio vs.;

60 metų jubiliejų švenčia seniūnas **Alvydas Danauskas**,
tauragniškę **Rita Bilaišienė** ir

Janina Kriugiškytė iš Varniškių vs.;

70 metų sukanka tauragniškiui **Pavelui Vasilkovui**;

75 metų sukaktį švenčia **Irena Stanislava Musteikienė**
iš Pilkenių;

90 metų jubiliejų švenčia tauragniškis **Antanas Kraujalis**;

100 metų sulaukė **Vanda Mikalauskiene** iš Šeimaties.

Bronė Juknevičienė

Dainos iš širdies gilumos

Jausmingais posmais Danguolė Trimonienė ir Nijolė Šuminienė pasveikino romantinės muzikos gerbėjus, susirinkusius į tradicinį romantinės muzikos vakarą „Po Tauragnų dangum“. Jis visada vyksta rudenį, kai vis ilgesni vakarai, vis mažiau saulės šviesos, kai kartais ir liūdesys be aiškios priežasties užklumpa – ir tada nori kažko, kas guostų, ramintų, džiugintų... O jei dar tarp žmonių gali pabūti, o jei dar gražios dainos, o jei dar apie meilę – lyjant nepaliojamam lietuvi – tai kaip tik. Jaučiu, kad ir mane tokia minorinė nuotaika užklupo, kad taip rašau. Visgi 230 žiūrovų ir 50 atlikėjų šeštadienio pavakarę gal ne tik dėl to susirinko į Tauragnų kultūros namų salę. Kaip minėjau, romantinės muzikos vakaras – tradicinis renginys, vykstantis jau dvyliktą kartą. Įvairūs kolektyvai ir atlikėjai, pati žanro – romantinės dainos – tematika, galimybė rinkti mėgstamiausią kolektyvą, kiekvieną kartą vis kitoks vakaro scenarijus – visa tai traukia žmones į renginį. Neklysiu sakydama, kad pagal žiūrovų skaičių romantinės muzikos vakaras „Po Tauragnų dangum“ nepralenkiamas ne tik Tauraguose.

Girdžiu dar žodžius aš, kuriuos man kalbėjai
Ir šypseną švelnią regiu aš dažnai
Tu man dovanojai aistringąją meilę
Raudonąją rožę tu man palikai.

O dienos taip skuba, o naktys pradingsta
Ir mums išsiskirti jau laikas ateis.
Mane tu pamirši, tikriausiai pamirši
Ir rožę juodoji širdy išsiskleis.

Šie posmai, ištarti renginio pradžioje, nurodė ir šių metų temą – *raudona ir juoda rožės*. Kultūros namų darbuotojos apgalvojo kiekvieną scenarijaus ir dekoracijų detalę. Skirtingų spalvų rožės rankose turėjo vakaro vedėjos, jas atsinešė ir kolektyvai, juoda ir raudona spalvomis papuošta scena, o renginio vedėjos rinkosi ir derančią aprangą. Tiesa, gal ne visi žiūrovai buvo patenkinti, bet ne renginio kokybe, o dėl to, kad teko toli nuo scenos sėdėti ar nelabai gerai matė atlikėjus, nes nesuskubo įsigyti bilietai. Kultūrinių renginių organizatorė Danguolė Trimonienė sakė, jog nesitikėjo tiek daug žiūrovų, galvojo, kad į mokamą renginį gal susirinks mažiau, bet, matyt, ne kaina lemia, ateis ar ne žiūrovai. Kapelos „Tauragna“ muzikantas Pranas Virvytis pasidžiaugė, kad daug *jaunimo* susirinko, turėdamas galvoje ne tik vyresnio amžiaus žmones, bet visų pirma tuos, kurie *dūšia* jauni.

Pirmos pasirodė savos dainininkės – UKC Tauragnų skyriaus moterų vokalinis ansamblis „Gelmė“ (vad. Vilma Valienė). Jos atsinešė raudoną rožę, sakydamos, kad kolektyvas dainuos tik apie laimingą meilę. Tauragniškės dar kartą įrodė, kad moka pasirinkti repertuarą, visą savo balsų grožį parodė atlikdamos dainą be akompanimento, o sumanymas atlikti romantinių dainų popuri iš ankstesnių koncertų tikrai buvo puikus.

Atliekant pirmą dainą matėsi jaudulys – juk koncertuojant savai publikai visada jaučiama didesnė atsakomybė, o ir žiūrovai reikliai vertina, lygina, nori, kad savi atlikėjai būtų „aukštumoje“. Tauragniškės nenuvylė. Džiugino ir skoninga, deranti renginiui tokia tema, apranga. Moteris nuo scenos palydėjo ne tik žiūrovų plojimai, bet ir mero patarėjo Gintauto Petravičiaus kiekvienai dainininkei galantiškai ištiesta ranka.

Su raudona rože atėjo ir daina apie jaunystę savo pasirodymą pradėjo tradicinė kapela „Salako muzikantai“ iš Zarasų KC Salako teritorinio padalinio (vadovas Osvaldas Macijauskas). Mūsų kaimynai, ne kartą matyti Tauragnų kultūros namų scenoje, visada žiūrovų šiltai sutinkami. Jie ir patys pasveikino žiūrovus kaip kaimynus, pasidžiaugė, kad mato tiek daug nuoširdžių, romantinei muzikai neabejingų akių. Salako muzikantų atliekamos dainos buvo svajingos kaip jaunystės sapnai, plaukiančios kaip vanduo...

UKC Kuktiškių skyriaus mišraus vokalinio ansamblio (vadovė Ligita Balčiūnienė) dainininkai atsinešė juodą rožę. Vakaro vedėjos sakė, kad savo dainomis jie, turbūt, norėjo pasakyti, kad „niekada iš užgesusios meilės nebandykit įpūsti liepsnos. Tik širdis, atsijauninus vėlei, meilės ilgesį graudžiai dainuos...“ Kolektyvo atliekamos dainos man priminė „Atminimų“ sąsiuvinius, kuriuos rašėm patys ir davėm draugams rašyti paauglystėje. Neseniai tarp savo senų užrašų aš tokį radau. Varčiau, skaičiau, prisiminiau buvusius mokslo

draugus. Buvo gera ir šiek tiek liūdna...
Atsiminimų mes neišmetam, tiesa?

Uteniškis dainininkas Leonas Rutkauskas klausytojus sužavėjo subtiliomis dainomis, prasmingais dainų tekstais, scenine kultūra. Gaila tik, kad prastokas įgarsinimas neleido pajusti viso jo atliekamų dainų grožio.

Širvintų kultūros centro Vileikiškių filialo folkloro ansamblis „Vingiorškštė“ (vadovė Audronė Burakovienė) dainavo apie aistrą ir meilę, viltis ir praradimus. Jie pasirinko klausytojams puikiai pažįstamas dainas, scenoje šypsojosi, buvo matyti, kad jiems gera kartu dainuoti.

Utenos folkloro ansamblio „Seklytėla“ (vadovė Dalia Magylienė) dainininkės atėjo su juoda rože ir jų dainos buvo apie vienatvę, ilgesį, ašaras dėl neišsipildžiusių meilės vilčių, tokios, kurių, kaip man atrodo, turėjo mėgti klausytis tarpukario laikų panelės, gal ir vartyti albumus su joms *kavaliarių* parašytomis sentimentaliosiomis eilėmis. Kolektyvo dainos visiškai atitiko vakaro tematiką.

Visiškai kitokią nuotaiką sukūrė Radviliškio miesto kultūros centro liaudiškos muzikos kapela „Radvija“, kuriai vadovauja Jūratė Stakvilevičienė. Jiems romantinės dainos – ne vien liūdesys, juodos rožės ir kančia, todėl ir rožę atsivežė raudoną, ir ne dirbtinę – gyvą. Kolektyvas sukūrė puikią nuotaiką, klausytojus pakerėjo puikiais balsais, repertuaru, atlikimo kultūra. Scenoje dainavo ir grojo tikrai laimingi žmonės, siekiantys, kad ir klausytojai būtų laimingi. Jie bendravo su publika, ir klausytojai tai įvertino. Daugiausiai simpatijų pelnė būtent šis kolektyvas, jam tauragniškė tautodailininkė Stasė Aleknienė įteikė nuostabų sodą.

Kai „visos dainos buvo išdainuotos, visos rožės atiduotos“, kiekvienas kolektyvas buvo apdovanotas Utenos kultūros centro padėkomis (jas pasirašė UKC direktorius Erikas Druskinas), rožėmis ir saldainių dėžėmis. Nebuvo sulaužyta ir dar viena tradicija – kaip ir kasmet, tauragniškiai įsteigė savo prizus ir juos įteikė pasirinktiems kolektyvams.

Ant staliuko scenoje buvo daugiau raudonų rožių. Vakaro vedėjos linkėjo

visiems, kad gyvenime būtų daugiau džiaugsmingų akimirų, kad meilė būtų tikra, kad skausmo kuo mažiau patirtume.

Mums gal liūdna, kad žemė šarmoja,
Kad klevai jau baigė liepsnot.
Bet šiandien visi mes pajutom,
Koks šviesus ir vėlyvas ruduo.

Foto sesija po renginio. Tauragnų „Gelmė“

„Salako muzikantai“

„Vingiorškštė“

Kuktiškių ansamblis

„Seklytėla“ ir „Radvija“

Jis šviesus nuo žmonių ir nuo žodžių,
Nuo dainų iš širdies gilumos
Ir širdis, atsijauninus vėlei,
Grožio ilgesį garsiai dainuos, – šiais
posmais vakaro vedėjos užbaigė renginį.
Ir visi kolektyvai scenoje dainavo
tradicinę paskutinę dainą kartu su
žiūrovais:

Lai melodiją šią neša vėjas toli,
lai suskamba jinai kiekvienoj širdy,
Tegu gera, šviesu būna jūsų namuos,
Te kiekvienas iš džiaugsmo dainuos.
Mačiau, ne vieno akyse sužibo ašara.

Ačiū vakaro rengėjams ir atlikėjams
už puikų vakarą, geras emocijas, šilumą ir
nuoširdumą. Tauragniškiams Birutei ir
Antanui Aleknoms, seniūnui Alvydui
Danauskui, Laimai ir Gintautui
Lisaukams, Oksanai ir Vygandui
Neliupšiams, Tauragnų krašto
bendruomenei, Audronei Vadišienei,
Anfizai ir Pavelui Vasilkovams kultūros
darbuotojos dėkoja už įsteigtus prizus,
Vitai Šlepikienei – už tai, kad svečiai
neišvažiavo alkani.

Renginį rėmė UAB „Utenos
prekyba“ bei jos direktorius Robertas
Miliauskas.

Atlikėjas Leonas Rutkauskas su vakaro
vedėjomis

„Radvijos“ rankose – S. Aleknieienės sodas

APIE RENGINIUS TRUMPAI

(informacija Danguolės Trimonienės)

Spalio 4 d. grupelė tauragniškių moterų vyko į Pačkėnus, kur laisvalaikio centro vadovė Loreta Mikalauskienė mokė iš rudeninių klevo lapų pasidaryti skrybėles. Pavyko visoms! Skrybėles padovanojome spalio 6 d. kapelių šventės dalyviams.

Spalio 12 d. Gesės vyšnių sode pasodinta 20 vyšnaičių. Talkoje dalyvavo Tauragnų mokyklos mokinukai su mokytoja, Utenos kraštotyros muziejaus ir seniūnijos darbuotojai.

Sodinukai pirkti už projektines lėšas.

Muziejaus projektą remia Utenos rajono savivaldybė.

Spalio 6 d. tauragniškiečiai rinkosi į ataskaitinį rinkiminį Tauragnų krašto bendruomenės susirinkimą. Bendruomenės pirmininke dar trejiems metams išrinkta Danguolė Trimonienė.

Po susirinkimo visų laukė graži šventė – UKC Tauragnų skyriaus liaudiškos kapelos „Tauragna“ gimtadienis. Šventėje susirinkusiems puikias melodijas dovanojo ne tik tauragniškių kapela, bet ir svečiai – Anykščių KC Viešintų skyriaus kaimo kapela „Vingerinė“ (vad. Robertas Raišelis), Kupiškio KC Salamiesčio padalinio kapela „Dvaras“ (vad. Almantas Totoris), Zarasų krašto kapela (vad. Stasys Juodvalkis).

Nuotaikingą vakarą vedė kaimo moteriškės Ona ir Marijona (Valda Žebelienė ir Danguolė Trimonienė).

Pagrindiniai šventės rėmėjai – Vygandas Leleiva ir Tauragnų krašto bendruomenė.

Kapelos „vyrai kortas atsinešį ažu stala durnių taše, jie rimtai sučiaupį burnas, nor žinot, katras jų durnas...”

Vakaro „vedėjos” Ona ir Marijona

Romualdas Šimkūnas

Aprašytos versmės, kurių vandenį gėriau

Maloniai nustebau gavęs gausiai iliustruotą leidinį „Lietuvos šaltiniai ir versmės: Aukštaitijos nacionalinis parkas. Labanoro regioninis parkas“ (Vilnius, 2017, 142 psl.), kurį 400 egzempliorių apimties išleido Lietuvos geologijos valdyba. Kęstutis Kadūnas, Petras Gedžiūnas, Zdislav Zanevskij ir Danutė Baltrūnaitė tarp daugelio Aukštaitijos ežerų krašto versmių aprašo ir keletą esančių Tauragnų seniūnijoje netoli mano tėviškės – Vyžių kaimo. Tyrėjai išanalizavo Varniškių, Daunorių, Lieptelių, Šaltosios versmių vandenį, nustatė jų cheminę sudėtį (ištirpusias mineralines medžiagas: natrį, kalį, kalcį, magnį, bendrą, karbonatinį, nekarbonatinį kietumą ir kt.).

Su meile autoriai aprašė prieigas prie aprašytų versmių, žymesnius gamtos (akmenys, daubos, kalvos) ir žmonių sukurtus (meno kūriniai) objektus.

Matydamas, kad laikraštyje „Po Tauragnų dangumi“ aprašomi seniūnijos kaimai, jų aplinka, gyventojų likimai, darbai ir svajonės, liūdni ir džiuginantys įvykiai, tikiuosi, kad ateis laikas parengti išsamų literatūrinį leidinį apie Tauragnų seniūniją. Manau, tam galėtų pasitarnauti nemažai šios knygos puslapių.

Bronė Juknevičienė**Mes buvom tokios jaunos...**

Veronikos Kulakauskaitės Bilaišienės pasakojimas apie tremtį tarp įvairios medžiagos, surinktos su kraštotyros būrelio mokiniais, kai dar dirbau mokytoja Tauragnuose, gulėjo gal 15 metų. Medžiagą apie tremtinius ir pasipriešinimo kovų dalyvius rinkome Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos centro užsakymu. Buvo specialios anketos, kurias tremtiniai ir pasipriešinimo kovų dalyviai (jų sąrašai mums buvo duoti) turėjo užpildyti. V. Bilaišienės pavardės tame sąraše nebuvo, jos anūkė Edita pasakė, kad močiutė irgi buvo tremtyje ir užrašė pasakojimą. V. Bilaišienė sutiko, kad pasakojimas būtų išspausdintas.

Kodėl dabar? Tikrai reikėjo anksčiau, bet vis atsirasdavo kitų temų. Atrodė, kad reikia skubėti į kaimus, užrašyti kaimo žmonių gyvenimo istorijas, nes kaimai lyg ir buvo pamiršti, o miestelio gyventojai arčiau, dar suspėsiu. Ne pas visus suspėjau. Mano sąraše dar liko žmonių, apie kuriuos norėjau parašyti, bet nespėjau – įvairios ligos „įveikė“ atmintį, žmonės tiesiog nebeprisimena savo ankstesnio gyvenimo...

Pasakoja Veronika Bilaišienė (g. 1929 m. Tauragnuose): „Pirmą kartą buvau sulaikyta 1947 m. Tauragnuose, nes rado sąsiuvinį dainų ir anekdotų

prieš Staliną ir Tarybų valdžią. Išleido po trijų parų, aišku, mušė, kad prisipažinčiau esanti partizanų ryšininkė. Reikėjo slėptis, bėgti iš Tauragnų. Išvažiavau į Vilnių, dirbau Medicinos įstaigų aprūpinimo valdyboje sąskaitininke ir lankiau vakarinę mokyklą. Nepasislėpiau... 1950 m. gruodžio 12 d. mane areštavo. Lukiškių kalėjime laikė penkis mėnesius, po to teisė. Teismo sprendimas buvo priimtas Maskvoje, nuteisė septyneriems metams pagal straipsnį 58/1a – agitacija prieš Tarybų valdžią. Į lagerį išvežė 1951 m. gegužės mėnesį. *(Skaitytojams primenu, kad sovietinio baudžiamojo kodekso 58 straipsnis buvo tas straipsnis, pagal kurį sovietų okupacijos metais buvo represuota ir sušaudyta arba išsiųsta į lagerius daugiau kaip 140 000 Lietuvos gyventojų. Iš viso Sovietų Sąjungoje naudojant šį straipsnį buvo represuota 3 777 380 žmonių. Žmonės buvo kaltinami Tėvynės išdavimu (1 str.), bandymu nuversti sovietų valdžią, pagalba Vakarų valstybėms ir t. t. Kaliniai, kalintys pagal 58 straipsnį, buvo vadinami politiniais kaliniais, tuo būdu skiriant juos nuo kriminalinių ir buitinių nusikaltėlių. Grįžę iš lagerio ir tremties jie negalėdavo gyventi arčiau kaip per 100 km nuo didžiųjų miestų, Lietuvoje – nuo Vilniaus ir Kauno. Paradoksas, bet žmonės buvo teisiami net ne pagal Sovietų Sąjungos, o pagal Tarybų Rusijos Baudžiamąjį kodeksą. 58 straipsnis panaikintas tik 1961 m. – pastabos autorės).*

Patekau į lagerį Permės srityje, prie Kosvos upės. Čia radau merginų ir moterų iš Lietuvos, Latvijos, Estijos, Ukrainos, tos pačios Rusijos. Viso buvo 800 moterų, buvo ir kriminalinių kalinių.

Kirtome mišką. Rąstus reikėjo vežti prie upės, o pavasarį juos plukdė tolyn. Upė labai gili, plati ir srauni, daug verpetų. Ją po dviejų metų, kai jau vaikščiojau be sargybos, teko perplaukti, o buvo ruduo, pakraščiai užšaldavo. Netikėjau, kad išplauksiu, pasidaviau srovei, o kai pamačiau pakrantę rąstus, šiaip taip juos pasiekiau, nors „kerzavi“ batai traukė į dugną. Nuo tada gavau pravardę – *mariakė*. Upe laivais veždavom ir maisto produktus, būdavo labai pavojinga, kai priešais plaukdavo rąstai, reikėdavo sugebėti išvairuoti.

Bendravau daugiausia su tokio pat amžiaus lietuvaitėm, daugelio jų vardus ir pavardes prisimenu iki dabar. Buvo ir vyresnio amžiaus moterų, nuteistų už tai, kad partizanams valgyt davė, jų pavardžių nebeprisimenu. Po poros metų išvežė į kitą lagerį, tiksliau, ėjome pėsčios irgi palei Kosvos upę. Kitame lageryje dirbome lauko darbus: su arkliais vežėme trąšas, sodinome

----- Tęsiame rubriką ATOSTOGOS

Danguolė Trimonienė

Kipras – saulės, žydros jūros ir kačių karalystė

Spalio 12 d. Pirmas įspūdis išvydus karščio išdegintą žemę be jokios žalumos buvo tikrai nekoks, juk Lietuvoje palikom spalvingą bobų vasarą. Toks įspūdis išliko visą kelionės metą nuo Lanarkos oro uosto iki Perneros (apie 60 km.) – mažo kurortinio miestelio prie Viduržemio jūros, kur apsisostojome.

Tą pačią dieną aplankėme už 4 km esantį Protarą. *Fig Tree* paplūdimys – antras populiariausias paplūdimys Kipre. Baltas smėlis, peršviečiama Viduržemio jūra. Keli šimtai metrų nuo kranto yra maža sala, į kurią beveik galima nueiti, nes jūra sekli. Prie salelės nardėme, jei nardymu galima pavadinti veido su kauke įkišimą į vandenį. Bet povandeninis žuvyčių gyvenimas puikiai matėsi

Spalio 13 d. Aya Napa miestelis. Šis Kipro kurortas ypatingai populiarus jaunimo ir vakarėlių mėgėjų tarpe. Kadangi mūsų kompanijos tai nedomino, aplankėme čia esantį XVI a. vienuolyną, iš tolo primenantį tvirtovę. Išgirdome legendą, kodėl miestas vadinasi Aya Napa (žodis „napa“ graikų kalba reiškia „miškas“ ir „aya“ – šventas).

bulves. Netoli buvo anglies šachtos, Ugliauralsko miestas, o mes gyvenome gyvenvietėje Kliučė. Teko dirbti ir duonos kepykloje, visas darbas rankomis, duonos reikėdavo iškepti ne tik šimtams kalinių, bet ir kariškiams, laisviems gyventojams.

Po Stalino mirties mano malonės prašymas buvo patenkintas, ir 1954 m. spalio mėnesį grįžau į Lietuvą“.

Nuotraukose jauna ir graži Veronika Kulakauskaitė. Nuotraukos neryškios, saugotos daugybę metų. Pamačiusi jas, nusistebėjau, kad ir pati Veronika, ir jos draugė gražiai apsirengusios. Paklausiau apie tai. Veronika atsakė (tą atsakymą prisimenu iki šiol, pakartojau ir muziejaus lankytojams): „Manai, nenorėjom puoštis? Nesvarbu, kad toli, kad ne Tėvynėj. Juk buvom tokios jaunos!“.

Pradėjusi dirbti muziejuje, kai pamačiau mums padovanotus tremtinių daiktus, supratau jos atsakymą. Tremtinės siuvo, mezgė, nėrė, siuvinėjo – tai padėjo nepamiršti Lietuvos, to įprasto gyvenimo, iš kurio buvo išplėstos, užsimiršti lagerių baisybėje, stengtis nors kiek gyventi normalų gyvenimą, išsaugoti orumą ir neprarasti vilties sugrįžti.

Pietinėje vienuolyno kiemo pusėje auga *Ficus sycamore* (kaip lietuviškai, neradau, matyt, kokia fikusų rūšis) medis, kurio aukštis viršija 20 metrų.

Keletą valandų poilsiaavome *Nissi Beach* paplūdimy. Per vėlai susigaudėm, kad norint išlipus iš jūros nusiprausti po dušu, reikia už vandenį sumokėti, tad toliau važiuavom „pasūdytos“.

Saulę palydėjome ant *Cave Greco* uolų. Nuo jų atsiveria puikūs vaizdai. Vasarą nuo olų šokinėjama į jūrą. Tą vakarą tokių nematėme. Ant aukštos uolos kojas nuleidęs žemyn sėdėjo jaunuolis, net aiktelėjome, buvo baisoka, kažką tarpusavy pasakėm, o jis nusišypsojo ir prakalbo... lietuviškai. Lietuviškai Kipre per tas dienas girdėjome kalbant tris kartus.

Spalio 14 d. Kruizas laivu apie 3 val., labai įspūdingos uolėtos pakrantės, iš tolo pamatytas miestas-vaiduoklis Famagusta, maudynės nepaprasto žydrumo jūroje šokinėjant tiesiog iš laivo. Tik 10 eurų.

Spalio 15 d. Važiuojame į turkiškąją Kipro dalį. Pirmas sustojimas – Famagusta. Tai kadaise buvęs populiarus pajūrio kuror-

tas, garsėjęs auksinio smėlio paplūdimiais. Tačiau turkams okupavus šiaurinę Kipro dalį, Famagusta tapo tikru miestuvaiduokliu. Buvusiame kurorte stūkso apleisti pastatai, šviečia buvusių viešbučių langų kiaurymės, o už spygliuotos tvoros budi turkų kariai. Taip visa tai ir stovi „išaldyta“ iki pat šių dienų (gal jau 45 metus). Dėl miesto priklausomybės iki šiol nesutariama. Evakuoti graikai vieną dieną tikėjosi sugrįžti į savo namus, bet tai neįvyko. Įspūdis slogus, atrodo, kad ne XXI a. gyvename.

Važiuojame į šiaurės rytus, kur nusidriekęs ilgas Kipro kyšulys – Karpazo pusiasalis. Į jį vingiuoja gana siauras keliukas, o abipus jo keletą valandų driekiasi kalvos, pievos, auga alyvmedžiai, žmonių mažai. Tik kai kur pakelėse matėm nuimančius alyvuogių derlių. Pravažiuojame kaimelius niekur nestodami, nes kelias tolimas, o greitai važiuoti pavojinga. Pagaliau – pirmieji tikri pusiasalio gyventojai – asilai! Tai ne pokštas, kelią iš tiesų pastoja laukiniai asilai. Jie įžūliai kiša galvą pro automobilio langą į vidų, tikrina lyg būtų kokie muitininkai ir kaulija skanėstų. Mano turėtą saldainį suėdė su visu popieriuku, net nespėjęs išvynioti. Sesuo supenėjo turėtus riešutus. Tai toks įspūdingas įvažiavimas į Karpazo nacionalinį parką.

Kelionės tikslas – Apaštalo Andriejaus vienuolynas. Tai pačiame Karpazo pusiasalio gale esantis istorinis pastatas tiesiog ant jūros kranto. Vienuolynas kadaise garsėjo savo šaltiniu. Iš jo besiveržiantis vanduo buvo laikomas stebuklingu, gydančiu įvairiausius negalavimus. Vienuolynas yra viena iš svarbiausių Kipro stačiatikių šventenybių. 1974 metais, kuomet į salą išsilaipino Turkijos kariuomenė, vienuolynas buvo uždarytas. Tik nuo 2003 m. buvo oficialiai leista atlikti religines apeigas, taip pat buvo panaikinti kai kurie suvaržymai Kipro graikams lankyti šventyklą. Vienuolyną saugo UNESCO. Turkiškoje Kipro pusėje visur matėme, žinoma, tik mečetes.

Jau vakarop pasiekėme turkų pusėje įsikūrusią Kireniją. Buvom alkani. Keli kilometrai nuo miesto centro radome labai gražų paplūdimį ir, svarbiausia, buvo restoranas. Turkiškoje pusėje kainos yra mažesnės. Restorane prieš pagrindinį patiekalą buvo patiekta šaltų ir karštų užkandžių rinkinys. Jau vien jo užteko, o kur dar karštas kepsnys... Privalgėm tiek sočiai, kad vakarėjant lįsti į jūrą jau nebesinorėjo.

Jau beveik sutemus aplankėme išlikusią istorinį uostą ir VII a. statytą Kirenijos pilį, skaitėme, kad pilies viduje saugomas seniausias pasaulyje išlikęs laivas, iškeltas iš jūros dugno, laivui daugiau nei 2200 metų. Deja, į vidų jau nepatekome ir laivo nepamatėme, jau buvo per vėlu. Apėjome aplink didžiulę pilį ir pasukome namo.

Spalio 16 d. Vėl Protaras. Iš ryto aplankėme nedidelę pranašo Iljos bažnytelę, kuri pastatyta ant aukštos uolos ir didingai iškyla virš vietinių peizažų. Spalvoti kaspinėliai, pririšti prie medžio – tai žmonių norai ir maldos. Tikima, kad pranašas nuneš juos į dangų Dievui. Spalvotą kaspinėlį už 0,50 Eur galima čia pat ir nusipirkti.

Toliau – visa diena – tinginio poilsis. Turizmas salai atneša net 75% pajamų. Paplūdimiuose visur nuomojami gultai (gultas 2,50 Eur, tiek pat ir skėtis nuo saulės). Visada žinojau,

kad pasyvus poilsis ne man, bet teko derintis prie kitų ir tiesiog patinginiauti visą dieną besimaudant jūroje ar besivartant ant gultų.

Vakare — įspūdingas lazerių, ugnies ir dūmų šou, vulkano įsiveržimai, vandens šokiai su muzika... *Magic Dancing Waters* – tai bene pats nuostabiausias parkas Protare. Tiesa, valandos malonumas nepigus – 23 eurai. Bet vieną kartą pažiūrėti verta.

Spalio 17 d. Toliau tęsiasi tinginio poilsis Pernerose paplūdimyje.

Spalio 18 d. Išvažiavome trečią valandą nakties. Važiavome automobiliu beveik 200 km iki kito oro uosto – Pafoso. Nustebino ankstyvą rytą prie oro uosto budintys policininkai su automatais rankose. Ir patikra gana ilga ir sudėtinga. Iš čia – į Lietuvą, į Kauną. Tai 3,5 val. skrydžio.

Keletas įdomių smulkmenų. Kainos restoranuose ar kavinėse gal panašiai kaip mieste pas mus. Karštas patiekalas (ir alus prie jo) kavinėje ar restorane apie 15 eurų. Žinoma, yra ir daug brangesnių. Saloje verdamas alus yra KEO. Jo yra visur, tiek pilstomo, tiek skardinėse ar buteliuose parduotuvėse. Už puslitrinį bokalą restorane prašo apie 2,5 euro. Vynas (jų vietinis) gana pigus. Brangūs drabužiai. Niekas įdomaus nenusipirkome.

Pervažiuoti į turkišką pusę Europos Sąjungos piliečiams reikia galiojančio paso. Nikosija yra šiuo metu vienintelė sostinė pasaulyje, kurią valstybinė siena dalija perpus. Kadangi kirtome sieną automobiliu, jį reikėjo papildomai drausti. Kipre eismas vyksta kairiaja kelio puse. Tai – britų valdžios palikimas, nes sala kurį laiką buvo Didžiosios Britanijos kolonija.

Kiprą valdo katės. Sakoma, kad vienam kipriečiui tenka 4 katės. Istorikai pasakoja, jog dar tada, kai saloje dėl sausros prisiveisė daug gyvačių (III-ame mūsų eros šimtmečiuje), Kipro valdovo motina nurodė atgabenti 1000 kačių iš Egipto ir Palestinos, kurios kovotų su gyvatėmis. Katės sumedžiojo daugybę nuodingų roplių. Kipre vietiniai gyventojai rūpinasi katėmis ir jų neskriaudžia. Bet kačių labai daug ir visur, tiesiog būriuojasi dešimtimis prie šiukšlių dėžių, miestų aikštėse, ateina net į paplūdimius.

Cave Greco uolos

Kipre nelabai švaru, daug šiukšlių, išmestų nebereikalingų daiktų čia pat, už tvoros. Jei restoranų ar viešbučių aplinka sutvarkyta, tai pakelėse, net einant atokesniais keliais kur į pliažą gali pamatyti tiesiog sąvartynus.

Jei dar tektų lankytis Kipre, rinkčiausi Pafosą, kuris turtingesnis savo istorija, kur archeologiniai radiniai ir senų pastatų liekanos mena Kipro salos istoriją. Ši Kipro dalis labiau tinka aktyviam poilsiui.

Bet tikrai visi Kipro kurortai jums suteiks malonumą pasimėgauti saule ir jūra, o kartais gal šito kaip tik mums trūksta. Ypač rudenį. Kipras mus lepino apie 27 laipsnių šiluma. Vasarą čia būna žymiai karščiau.

Prie *Ficus sycamore* medžio

Viduržemio jūros mėlis

Famagusta – miestas-vauduoklis

„Muitininkai”

Lapkričio pradžia

Kada nors gal uždegsim žvakės
rūsiuose su žydrom pagalvėlėmis
atsisegsim mundurų sagas
paminėsime tuos, kurie vėlinas
ir nuvarę kalbėsime lėtai
ir tylėsime pernakt apie tai
kaip prasideda lapkritis Vėlinėmis

D. Kajokas

**Apie Visų Šventųjų dieną ir
Vėlines**

(iš interneto)

Vėlines ir Visų Šventųjų dieną
dabar daugelis sulieja į vieną, tačiau jų
kilmė yra skirtinga.

Lapkričio 1 d. minima Visų
Šventųjų diena yra bažnytinė šventė,
priklausanti krikščioniškai liturgijai. Ši
šventė atsirado dar ankstyvuosiuose
viduramžiuose. Tai bažnyčios tėvų
įkūrėjų ir šventųjų atminimo diena. Šią
 dieną pagerbiami žmonės, po mirties
paskelbti šventaisiais, tikimasi, kad, jei
jiems bus meldžiamasi, jie padės.

O kada atsirado Vėlinės? Vėlinės,
kaip krikščioniška šventė, skirta
paminėti visų mirusiųjų atminimą,
atsirado XI amžiuje vienuolyne
Prancūzijoje. Vienuoliai pradėjo kasmet
 dieną po Visų Šventųjų dienos minėti ir
visų mirusiųjų krikščionių – ne tik
šventųjų – atminimą. Kai kur šventė
gavo „Visų sielų dienos“ pavadinimą,
kitur vadinta Mirusiųjų diena. Tačiau
krikščioniškoje tradicijoje svarbesnė
šventė išliko lapkričio 1 d. minima Visų
Šventųjų diena.

Kur slypi Vėlinių užuomazgos
būtent Lietuvoje? Tuomet, kai Vakarų
Europoje vyko anksčiau minėti procesai,
ir ilgą laiką po to Lietuva dar nebuvo
krikščioniško pasaulio dalis. Tačiau
mirusiųjų pagerbimo šventę lietuviai
turėjo ir iki krikščionybės. Šventose
alkose, kur kiekviena šeima turėjo savo
ugniavietę, vėlų rudenį, kai jau būdavo
surinktas derlius, būdavo pagerbiami
mirusieji. Žmonės mirusiesiems
aukodavo maisto, tikėdami, kad taip
užsitikrina dievų malonę. Ši šventė dar
nebuvo skirta vien tik mirusiųjų
pagerbimui. Tai buvo lauko darbų
sezono pabaigos šventė. Bet mirusiųjų

kvietimas buvo vienas iš centrinių šventės momentų.

Kada Lietuvoje susiliejo pagoniška ir krikščioniška
šventės? Jau minėtiems benediktinams Vytautas 1400 m.
padovanojo savo tėviškę – senuosius Trakus. Pasak istorikų,
labai tikėtina, kad krikščioniškas Vėlines jie į Lietuvą atsinešė
su savimi ir čia pamažu pradėjo skleisti jų idėją. Taip susiliejo
dvi tradicijos – krikščioniškoji ir pagoniškoji. Krikščioniškos
Vėlinės pateko į labai dėkingą aplinką, kadangi Lietuvoje
dėmesys mirusiesiems buvo kiekvienos šventės vienas iš esminių
momentų.

Pirmąkart krikščioniška mirusiųjų pagerbimo šventė ir
senosios lietuviškos mirusiųjų paminėjimo apeigos tiesiogiai
buvo susietos XVI amžiuje.

Kodėl būtent Visų Šventųjų diena tapo nedarbo diena?
Pasak A.Vaicekausko, XX a. pradžioje kuriantis
nepriklausomai Lietuvos valstybei, Bažnyčia pasinaudojo savo
politine galia užsitikrindama, kad nedarbo diena būtų per Visų
Šventųjų dieną, kuri pasauliniu mastu yra svarbesnė šventė
krikščionims, o ne per Vėlinių dieną.

Panašaus kaip tarpukariu principo laikytasi ir atkuriant
Nepriklausomybę. Prasidėjus Atgimimui, Lietuvoje 1990 m.
priimtas įstatymas, pagal kurį būtent Visų Šventųjų diena vėl
paskelbta nedarbo diena. Vėlinės tais pačiais metais buvo
paskelbtos minėtina šventė, tačiau darbo diena.

Tiesa, dabartinėje visuomenėje konkreti diena mirusiųjų
pagerbimui apskritai reiškia vis mažiau – dažnai žmonės
renkasi lankyti kapus tuomet, kada patogiau, artimiausią
savaitgalį.

Aktualu

Lapkričio 20 d. (antradienį) Tauragnų sen. bus surenkamos
buityje susidarančios pavojingos (galvaniniai elementai,
liuminescencinės lempos, akumulatoriai, panaudoti tepalai ir
kt.), didelių gabaritų (baldai, buitinė technika ir kt.) atliekos.
Gyventojus, turinčius tokių atliekų, prašome registruotis
seniūnijoje (tel. (8 389) 32 371). Atliekas reikia atnešti prie
gatvės.

A+TA Seniūnijoje*Spalio mėn. mirė**ZOFIJA PAPIRŪTĖNĖ, 80 m., Pilkėnių k.;**Užjaučiame artimuosius**Taip pat nuoširdžiai užjaučiame Gražiną Čečergienę mirus
mylimam sūnui*

Nuotraukos Dainiaus Atkočiūno,
Nijolės Šuminienės, Danguolės Trimonienės,
Žymanto Trimonio, taip pat iš asmeninių archyvų;

Redagavo ir maketavo

Danguolė Trimonienė

Spausdino Utenos spaustuvė